

Pregled konteksta istraživanja i korištene literature

Internacionalizacija visokih učilišta znači da se suradnja s drugim međunarodnim sustavima visokog obrazovanja i institucijama povećava i proširuje na sve više područja, a institucionalne politike, strategije i procedure stavljaju sve veći naglasak na regulaciju i olakšavanje navedenih aktivnosti. Kroz internacionalizaciju institucije visokog obrazovanja razvijaju kulturu kvalitete, postižu bolje rezultate, te samim time postaju konkurentnije (Lujiten-Lub et al., 2005).

Teorijska podloga istraživanja: *institucionalna teorija* – institucije kao ljudski nametnute granice koje oblikuju interakciju, radi se o formalnim (kao što su jasno definirane aktivnosti, hijerarhija i pravilnici) i o neformalnim pravilima (kao što su nepisana pravila ponašanja i odnošenja) koja se koriste u oblikovanju ljudskih interakcija

- tri osnovna potporna institucija (Scott, 2001) (promjena u jednom automatski vodi promjenama u drugima):

- a) regulativni potporanj - modeli upravljanja, zakoni i načini financiranja
- b) normativni potporanj - podupiruće norme i vrijednosti povezane s profesijom visokog obrazovanja, s akademskim slobodama te formalnim i neformalnim hijerarhijama između i u okviru institucija,
- c) kulturno-kognitivni potporanj - dominantna politika povezana s visokim obrazovanjem u nekoj državi, primjerice dominira li Humboldtovski oblik sveučilišta, i kakvu ulogu znanstvene discipline i njihov način funkcioniranja imaju u oblikovanju institucija i obrazovnih politika

U kontekstu utjecaja programa Erasmus, promatra se **utjecaj na osnovna četiri segmenta organizacije visokih učilišta** (promjene u jednom mogu utjecati na promjene u drugima)

- a) društvena struktura - organizacija glavnih zadataka unutar institucije, podjela moći i autoriteta na različitim nivoima, povezanost unutarnjih organizacijskih struktura,
- b) sudionici - osobe koje djeluju u organizaciji bilo kao djelatnici bilo kao korisnici
- c) ciljevi institucije - misija visokog obrazovanja općenito i pojedine institucije specifično,
- d) dominantne tehnologije - načini prenošenja znanja i provođenja istraživanja, različite manipulacije znanjem, otkrivanje, čuvanje, doprinos, prijenos, primjena, kojima se institucije visokog obrazovanja dominantno bave

Informacije o početnoj točki usporedbe s trenutnim stanjem (baseline): izvještaji istraživača iz TEMPUS projekta MOBIL- Enhancing Mobility of the Croatian Academic Community (IRO, 2008).

Visoka učilišta:

1. Neintegrirana sveučilišta – veliko i veća sveučilišta (Zagreb, Split, Osijek i Rijeka) – sastoje se od brojnih, uglavnom pravno neovisnih sastavnica i pravno integriranih odjela, administrativne djelatnosti nisu u potpunosti centralizirane i integrirane.
2. Integrirana sveučilišta – manja sveučilišta (Zadar, Dubrovnik, Pula).
3. Veleučilišta – disciplinarni fokus, manje se bave istraživanjima, a više poučavanjem, lokalno ili regionalno orijentirana.
4. Visoke škole – najmanje ustanove, fokus uglavnom na jednu disciplinu, uglavnom privatne.

Osnovna svrha istraživanja: *razumjeti u kojoj mjeri je sudjelovanje u prvenstveno decentraliziranim aktivnostima Programa LLP za cjeloživotno učenje i njegovog sektorskog programa Erasmus (2009-2013), kao najvećeg i najsnažnijeg programa Europske unije u domeni akademske mobilnosti, doprinijelo internacionalizaciji visokih učilišta u Hrvatskoj.*

Istraživačko pitanje: Je li, na koji način i u kojoj mjeri sudjelovanje visokih učilišta u decentraliziranim aktivnostima sektorskog programa Erasmus imalo sljedeće utjecaje na te institucije:

1. Uključivanje europske dimenzije obrazovanja u strateške dokumente visokih učilišta
2. Razvoj institucionalnih kapaciteta za međunarodnu mobilnost
3. Internacionalizacija kurikuluma
4. Jačanje socijalne dimenzije u međunarodnoj mobilnosti
5. Razvoj međunarodnih partnerstava

Kako bi se dobila cjelovita slika o utjecaju sudjelovanja u decentraliziranim aktivnostima sektorskog programa Erasmus na institucionalni razvoj visokih učilišta, prikupljanju podataka u svrhu odgovora na istraživačka pitanja pristupilo se **triangulacijom triju različitih metoda istraživanja:**

1. Metoda analize sadržaja dokumenata
2. Metoda ankete
3. Metoda dubinskih polu-strukturiranih intervjua

Triangulacija – korištenje različitih metoda društvenih istraživanja i različitih uzoraka kako bi se s različitih strana osvijetlio fenomen koji je u središtu istraživačkog interesa.

Pitanja su obuhvaćala iskustva aktera, značenja koja pridaju aktivnostima te prepreke u provođenju aktivnosti.

1. Metoda analize sadržaja dokumenata

I. Cilj: Istražiti načelni institucionalni razvoj i smjer pojedinih ustanova povezan s aktivnostima programa Erasmus (prema istraživačkim pitanjima)

II. Vrste dokumenata: Analiza se odnosi na relevantne programske i strateške dokumente visokih učilišta:

- Erasmus policy statement (EPS za LLP)
- Prijava za Erasmus povelju za visoko obrazovanje (sadrži EPS za Erasmus+)
- Narativna izvješća
- Pravilnik o mobilnosti
- Strategije međunarodne suradnje / internacionalizacije visokih učilišta

III. Ciljana populacija: dokumenti 25 visokoškolskih ustanova

IV. Realizirano:

Dokumenti	Sveučilišta	Veleučilišta	Visoke škole	Ukupno
Završno izvješće za Erasmus individualnu mobilnost – narativni dio	31	31	19	81
Pravilnik o mobilnosti	7	8	2	17
Strateški dokument	12	13	2	27
Erasmus policy statement(EPS)	7	11	7	25
Prijava za Erasmus sveučilišnu povelju	7	10	7	24
Ukupno	64	73	37	174

- I. Cilj:** prikupiti podatke o svakodnevnom funkcioniranju, problemima i preprekama povezanim s aktivnostima programa Erasmus (prema istraživačkim pitanjima) i kapacitetima visokih učilišta za međunarodnu mobilnost
- II. Ciljana populacija:** centralni Erasmus koordinatori (**N=25**, najčešće djelatnici ureda za međunarodnu suradnju) i osobe kojima je delegiran dio zadataka vezan uz provedbu programa Erasmus (ECTS koordinatori na sveučilišnim sastavnicama, osoblje fakultetskih ureda za međunarodnu suradnju) na svim visokim učilištima koja su aktivno sudjelovala u Programu do 2013./14. godine. **N_{ukupno}=196**
- III. Izrada anketnog upitnika:** konstruiran upitnik od ukupno 300 varijabli (konzultirana istraživanja institucionalnog utjecaja Erasmus programa u Sloveniji (Klemenčič i Flander, 2013), na razini EU (Vossensteyn et al., 2008) te u Nizozemskoj (Beerkens et al., 2010))
- IV. Realizirani uзорak: N=88**, odaziv: 45%, prikupljeni su podaci za 22 visoka učilišta; od toga 7 sveučilišta, 10 veleučilišta i 5 visokih škola.

Na visokim školama i veleučilištima te na dva manja sveučilišta (Pula i Dubrovnik) anketni upitnik ispunili su samo centralni Erasmus koordinatori, odnosno po jedna osoba na instituciji. Na većim sveučilištima (Zagreb, Zadar, Osijek, Split, Rijeka) upitnik je ispunjavalo više osoba. Najviše je ispitanika sa Sveučilišta u Zagrebu (N=35; 40%).

3. Metoda dubinskih polu-strukturiranih intervjuja

- I. Cilj:** prikupiti podatke o značenjima i iskustvima, refleksiji i percepciji centralnih Erasmus koordinatora o tome kako je sudjelovanje u aktivnostima Erasmus programa utjecalo na institucionalni razvoj (prema istraživačkim pitanjima)
- II. Ciljana populacija:** centralni Erasmus koordinatori
(prvotno: donositelji odluka - prorektori i prodekani za međunarodnu suradnju, odustajanje zbog fluktuacije osoba na tim funkcijama i njihovoj nedovoljnoj izravnoj uključenosti u svakodnevne aktivnosti međunarodne suradnje)
- III. Realizirano:** 12 centralnih Erasmus koordinatora (5 sveučilišta, 4 veleučilišta i 3 visoke škole)

Pregled rezultata i diskusija važnijih istraživačkih nalaza

Pregled rezultata - *signpost*

1. *Baseline* – počeci provođenja programa
2. Razvoj međunarodnih suradnji i akademske mobilnosti
3. Razvoj institucionalnih kapaciteta
  - Institucijski
  - Financijski
  - Administrativni
  - Akademijski
4. Razvoj formalnih i neformalnih procedura
5. Pitanja socijalne dimenzije

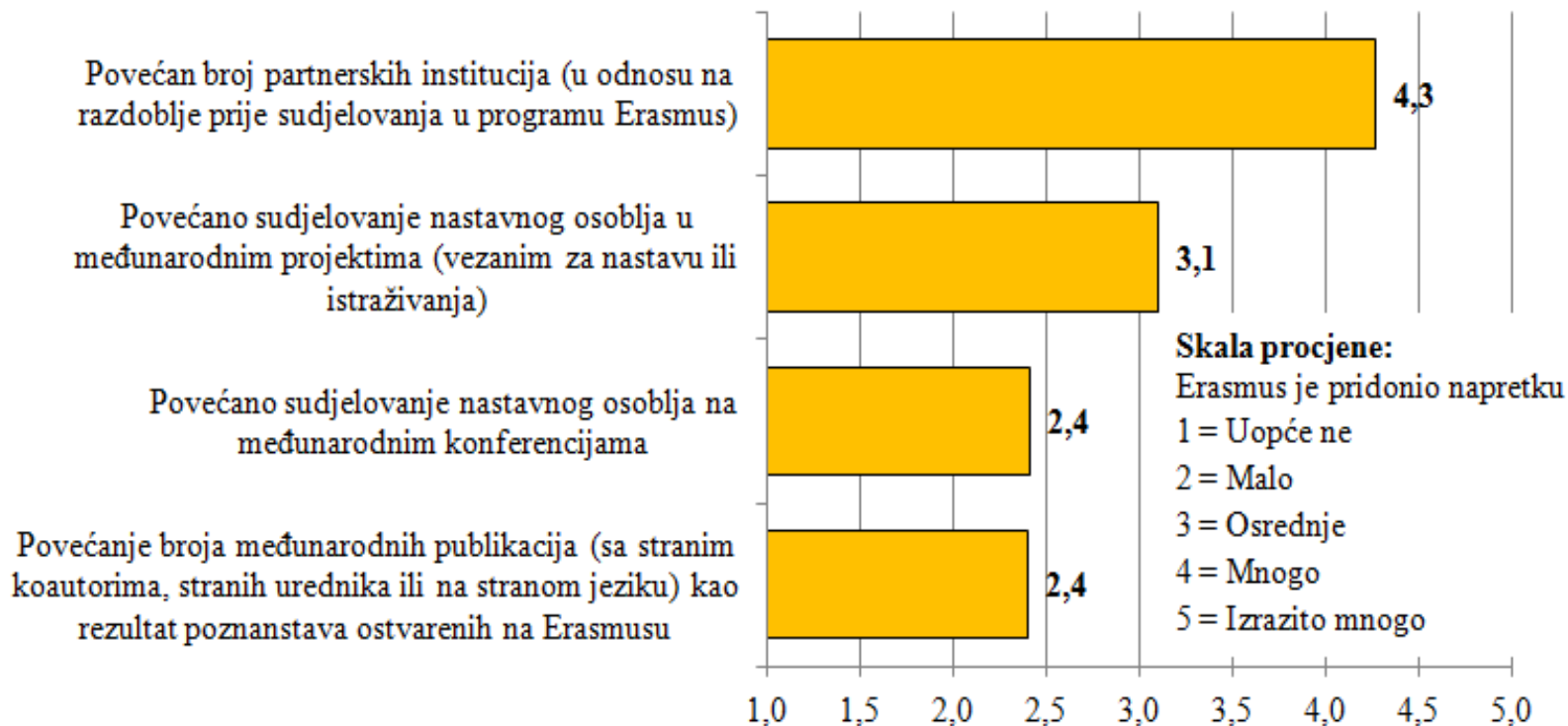
1. Baseline: počeci provođenja programa Erasmus

- Za **velika sveučilišta** iznimno je bio značajan projekt: TEMPUS projekt Europske unije pod imenom „Osnivanje sveučilišnih ureda za međunarodnu suradnju u Hrvatskoj” (Združeni europski fondovi UM_JEP-15074-2000) pod vodstvom Sveučilišta u Zagrebu – zahvaljujući kojem najveće sveučilište ulazi u program s već pripremljenim procedurama
- **Manja sveučilišta** bez sustavne pripreme u velikoj su mjeri ovisila o entuzijazmu prorektora, a upravo entuzijazam donositelja odluka ključan je kad su u **pitanju veleučilišta i visoke škole**
- Iz analize strateških dokumenata **sveučilišta** vidljiva su velika startna očekivanja koja nisu bila u cjelosti realistična ili bar ne u dovoljnoj mjeri strateški promišljena, a ciljevi često nedovoljno precizno definirani; nepreciznost uz ipak manje nerealističnih ciljeva prisutna je i na **veleučilištima i visokim školama**
- U terminima lanca učinka problematično je na svim visokim učilištima što nisu osmišljene mjere za praćenje ispunjavanja ciljeva u smislu ishoda, te onda i učinaka programa

2. Razvoj međunarodnih suradnji i akademske mobilnosti

- Na **velikim sveučilištima bilateralni ugovori su u početku bili nastavak međunarodne suradnje** nastavljene iz prethodnih razdoblja; kasnija potpisivanja ugovora na **malim sveučilištima, veleučilištima i višim školama** uglavnom su osigurana putem poznanstava nastavnog osoblja, naročito kad su u pitanju elitnija sveučilišta, ili pak vlastitom usmenom inicijativom vodstva na veleučilištima i višim školama
- **Sveučilišta** imaju puno više bilateralnih ugovora u odnosu na ostala visoka učilišta, no samo 20% ih je iskorišteno u praksi, jedan od bitnih problema jest što se ne pazi na **sukladnost studijskih programa – nedovoljna promišljenost u sklapanju ugovora**; posljedica je i gubitak vremena proveden u administriranju radi teškoća u priznavanju
- **Veleučilišta i visoke škole** posvećuju puno više pažnje **sukladnosti**; teškoće su radi **kontekstualnih specifičnosti u smislu zakonskih i političkih osobitosti države** koje čine programe teško sukladnima

Razvoj međunarodnih partnerstava - prosječne procjene utjecaja programa Erasmus

Razvoj međunarodnih suradnji – izvirića tema povezana sa slabim 'pamćenjem institucije'

- Izvirića tema u polustrukturiranim intervjuima s koordinatorima povezana je s rijetkim prijavljivanjem takozvanih *centraliziranih aktivnosti* u sklopu programa; na neintegriranim **sveučilištima** uredi za međunarodnu suradnju samo se periferno susreću s ovim prijavama koje uglavnom rade sastavnice – nema prijenosa znanja jer ne postoje radi pod-kapacitiranosti na **sveučilištima** službe koje bi se mogle baviti ovim pitanjima: ključno je pitanje problemi s prenošenjem znanja s različitih sastavnica i onda ukupnim 'pamćenjem institucije' koje bi vjerojatno olakšalo, a možda i povećalo šanse pri prijavljivanju projekata u sklopu centraliziranih aktivnosti

- Na svim je **sveučilištima** odlazna mobilnost rasla, no **kontinentalna sveučilišta imaju u pravilu puno bolju odlaznu mobilnost od jadranskih**, kao i veća sveučilišta u odnosu na manja
- Veće institucije se usmjeravaju više na masovniju promidžbu poput tribina, smotri i info dana, a manje institucije stavljaju naglasak na prezentacije pojedinih studenata i osoblja tijekom predavanja, individualne razgovore, direktno informiranje i organiziranje Erasmus kave

	n	%
Putem materijala i informacija na mrežnim stranicama visokog učilišta	83	97,6%
Informira se individualno, zainteresirane studente i/ili (ne)nastavno osoblje na njihovu inicijativu	76	89,4%
Putem informativnih poruka elektroničke pošte	68	85,0%
O programu Erasmus se govori na znanstveno-nastavnom vijeću/sastancima fakulteta ili odjela	54	63,3%
Putem promotivnih letaka za Erasmus	35	41,2%

Prepreke i poticji odlazne mobilnosti studenata:

- Iako je **slabo poznavanje jezika** navedeno kao jedna od osnovnih prepreka, praksa organiziranja tečajeva stranih jezika za odlazne studente ostaje nedovoljno proširena (prema rezultatima ankete samo 13% visokih učilišta osigurava takvu podršku); kad i postoji dobro poznavanje jezika - problem slabe aktivnosti u korištenju stranog jezika jer visoka učilišta ne stvaraju dovoljno prilika za korištenje
- U poticajima na mobilnost, na svim visokim učilištima, posebice **sveučilištima**, veliku ulogu igraju profesori
- Problem **financiranja** boravaka spominjan je često na svim tipovima institucija (sufinanciranje od strane institucije rijetko), atraktivne zapadnoeuropske zemlje su istovremeno skupe i najčešće birane - pojedini koordinatori na visokim učilištima prepoznaju mogućnost da se od glavarina koje se dobiju za studente po semestru novac izdvoji za te iste studente kako bi se sufinancirao njihov boravak u inozemstvu budući da oni tada nisu na teret matične institucije

- Teškoće odlazaka na **stručnu praksu** često se spominju na malim sveučilištima i veleučilištima te visokim školama u kontekstu činjenice da za ljetne praznike studenti često pomažu roditeljima u turizmu ili su zaposleni drugdje da bi zaradili za studij

Odlazna mobilnost ima suprotne trendove u odnosu na odlaznu s obzirom na geografsku zastupljenost, u odnosu na odlaznu – u praksi jadranske turističke destinacije ovdje bolje prolaze.

	n	%
Organizirana druženja dolaznih studenata s domaćim studentima	55	64,7%
Sustav informiranja nastavnika o dolaznim studentima	35	41,2%
Organizirana druženja dolaznih studenata s nastavnicima	34	40,0%
Sustav dodjeljivanja nastavnika-mentora za dolazne studente	33	38,8%
Učenje hrvatskog jezika u sklopu EILC-a (Erasmus intenzivnih jezičnih tečajeva)	31	36,5%
Sustav dodjeljivanja studenata-mentora za dolazne studente	30	35,3%
Komentoriranje dolazećih studenata zajedno s njihovim matičnim (stranim) mentorom	26	30,6%
Ljetne škole i/ili radionice na stranim jezicima	24	28,2%
Organizirana izlaganja stranih studenata koja slušaju nastavnici i domaći studenti	20	23,5%
Sustav za učenje na daljinu (e-learning)	14	16,5%

Kao najčešći problemi povezani s dolaznom mobilnošću spominju se:

- **Slaba sveuobuhvatnost mobilnosti** na sastavnicama/odjelima: uvijek neke visoke škole, veleučilišta, ili pak sastavnice te njihovi odjeli/odsjeci prednjače nad drugima, često je negdje iznimna mobilnost dok je drugdje nepostojeća; posebice su ovdje važne razlike među disciplinama; no ponovno se ovdje napominju pitanja **sukladnosti studijskih programa** međutim i **internacionalizacije kurikuluma studijskih programa**
- Odgovornost sastavnica na **neintegriranim sveučilištima** često je velik problem, često se ne održavaju predmeti koje su studenti upisali u sporazume o učenju, na takvim sveučilištima potreban je dodatan administracijski trud i rad, fleksibilnost sastavnica i administrativnih službi što je često izazovno posebice radi prostorne dislokacije sastavnica istog sveučilišta kao i različitog pristupa u rješavanju problema mobilnosti dolaznih studenata

- Na sveučilištima se često spominje se **moгуćnost poboljšanja integracije studenata (vs. Erasmus studenti kao zatvorena skupina)** na način da se predmeti predaju na engleskom jeziku, a ne putem širom preferirane nastave putem konzultacija budući da konzultacije ne omogućuju integraciju s hrvatskim studentima – internacionalizacija izostaje

- Slabo razrađeno praćenje dolazaka i kvalitete dolaznog nastavnog osoblja na svim tipovima visokih učilišta; dolasci i odlasci učestaliji na sveučilištima radi različitih profesionalnih zadataka nastavnog osoblja; u pravilnicima taj dio najslabije razvijen ili uopće ne postoji
- 93% sudionika anketnog istraživanja odgovorilo da na institucijama na kojima su zaposleni nastavnici odlaze na privremeno gostovanje u inozemstvo, 70% sudionika smatra da je upravo Erasmus pokrenuo navedenu aktivnost, prosječna ocjena utjecaja 3,46– osrednji utjecaj
- **Veća sveučilišta** imaju problem s donošenjem odluka oko izbora nastavnika koji mogu na mobilnost radi prevelikog broja prijava, potreba regulacije, postoje nastavnici koji ovo koriste za istraživački rad također
- **Sveučilišta i veleučilišta** u svojim dokumentima napominju da je nastavno osoblje nakon povratka s mobilnosti spremnije za uspostavu kolegija na stranom jeziku, da pokazuju veći angažman oko stranih studenata te da prenose znanja i iskustva stečena na mobilnosti.

3. Razvoj institucionalnih kapaciteta

3.1. Institucijski kapaciteti

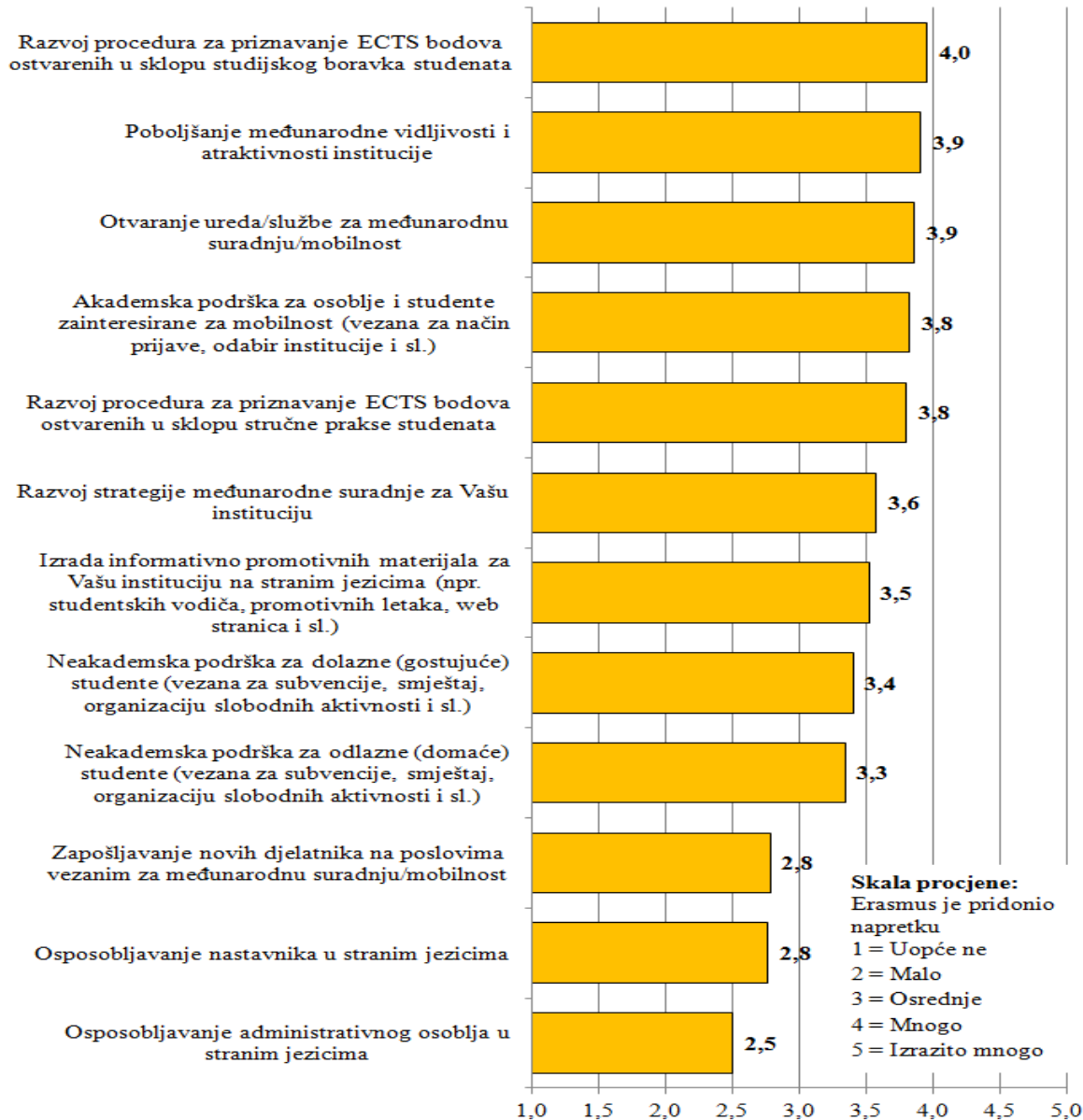
3.2. Financijski kapaciteti

3.3. Administrativni kapaciteti

3.4. Akademski kapaciteti

3.1. Razvoj institucijskih kapaciteta

Jačanje institucionalnih kapaciteta za međunarodnu mobilnost - prosječne procjene utjecaja programa Erasmus

3.1. Razvoj institucijskih kapaciteta

- Iz dokumenata: upravljanje nad procesom mobilnosti na sveučilištima ima Ured za međunarodnu suradnju, broj zaposlenih varija od devet (1 sveučilite) zaposlenih do u pravilu između dvoje i četvero zaposlenih
- Na drugim visokim učilištima situacija nije uvijek tako jasno i ovaj posao biva podijeljen između različitih ureda, te nije izvjesno postojanje ureda pa čak niti jedne osobe zadužene isključivo za pitanja međunarodne suradnje
- Donositelji odluka na sveučilištima, uz pojedine iznimke, uglavnom su nedovoljno aktivni i podržavajući u smislu razvoja mobilnosti, a time i internacionalizacije sveučilišta; prorektori se više bave istraživanjima ili pak segmentom nastave i mobilnost, odnosno internacionalizacija sveučilišta im nije u fokusu interesa; ponegdje negativan stav prema internacionalizaciji tora, konzervativnost i kulturna zatvorenost
- Čest odljev i priljev novih kadrova na drugim tipovima učilišta otežava kontinuitet u strategiji i razvoju internacionalizacije

3.2. Razvoj financijskih kapaciteta

- Pod financijskim kapacitetima u ovom djelu smatramo ulaganje vlastitih sredstava visokih učilišta u razvoj mobilnosti odnosno kapaciteta za mobilnost
- Ako bi se trebala izvesti neka vrst generalizacije tada bi ona bila da fakulteti i akademije ne ulažu svi u jednakoj mjeri vlastita sredstva u razvoj kapaciteta za mobilnost i internacionalizaciju
- Da važnost ulaganja u internacionalizaciju nije prepoznata vidljivo je iz slabog korištenja objektivno dostupnih sredstava u instituciji
- Problemi s diskontinuitetima u hijerarhiji važnosti pojedinih područja odražava se na cjelokupno upravljanje međunarodnom suradnjom

3.3. Razvoj administrativnih kapaciteta

- Problem sa sistematizacijom radnih mjesta na sveučilištima, problem s podkapacitiranošću; problemi s višestrukom opterećenošću na drugim visokim učilištima
- Puno vidljivog i nevidljivog posla, slabo praćenje i vrednovanje rada administrativnog osoblja
- Kreativni načini rješavanja problema s radnom snagom putem Erasmus programa stručne prakse
- Mreža ECTS koordinatora; počiva na entuzijazmu profesora – nagrade rijetke, rijetko se prepoznaje važnost njihova rada sa studentima

3.3. Razvoj administrativnih kapaciteta

Oblici vrednovanja	Vrsta visokog učilišta						Total	
	Sveučilište		Veleučilište		Visoka škola		n	(%)
	n	(%)	n	(%)	n	(%)		
Dobivam financijski dodatak na plaću svaki mjesec	5	6,8%	4	40,0%	0	0,0%	9	10,2%
Periodični financijski dodaci (jednom ili više puta godišnje)	4	5,5%	0	0,0%	0	0,0%	4	4,5%
Manje nastavno opterećenje	0	0,0%	0	0,0%	2	40,0%	2	2,3%
Deklarativno (npr. navedeno kao Vaša funkcija na web stranici institucije)	25	34,2%	5	50,0%	3	60,0%	33	37,5%
Ne vrednuje se ni na koji način	39	53,4%	4	40,0%	0	0,0%	43	48,9%

3.4. Razvoj akademskih kapaciteta

- Do povećanja broja kolegija na stranom jeziku došlo na velikoj većini sveučilišta (95%) i veleučilišta (90%), a statistički značajno u manjoj mjeri na visokim školama (60%)
- Što se tiče programa na engleskom/stranim jezicima oni su statistički značajno u većoj mjeri uvedeni na sveučilištima i sastavnicama (71%) u odnosu na ostala visoka učilišta, te na veleučilištima (50%) u odnosu na visoke škole (20%).
- Internacionalizacija nastave i učenja (nastava na stranom jeziku od strane matičnih nastavnika, pozivanje stranih gostujućih predavača, upotreba literature na stranim jezicima i sl.) iako je bila zastupljena na velikoj većini svih visokih učilišta, ipak je bila zastupljenija na sveučilištima i njihovim sastavnicama (98%), nego na veleučilištima i visokim školama (80%).

- U važnijim indikatorima internacionalizacije kurikuluma, sveučilišta i radi svoje veličine i brojnih disciplina u kojima se podučava i istražuje na ovim institucijama, ipak značajno više, prema izjavama sudionika istraživanja, napreduje u odnosu na ostala učilišta
- Razvoj kolegija na stranim jezicima počiva na entuzijazmu pojedinaca, proširenost nije sveobuhvatna na sveučilištima – razlike povezane s disciplinama, dobi i entuzijazmom
- Neka visoka učilišta honoriraju, neka nikako ne honoriraju izvođenje nastave na engleskom jeziku
- Problemi povezani s odgovornošću u vezi izvođenja nastave na stranom jeziku

4. Razvoj internih formalnih i neformalnih pravila te procedura i umrežavanje

- **Anketa** - Od 88 ispitanika njih 30 (34%) odgovorilo je da na njihovoj instituciji nisu doneseni posebni pravilnici ili dokumenti vezani uz provođenje Erasmusa.
- 27 sastavnice, 2 veleučilišta, 1 visoka škola
- **Najbrojniji** - pravilnici o Erasmus programu međunarodne mobilnosti i općenitiji pravilnici o međunarodnoj mobilnosti
- **Ostalo** - različiti pravilnici i obrasci za priznavanje ECTS bodova, obrasci za praćenje odlaznih i dolaznih studenata, interni hodogrami i procedure za praćenje mobilnosti

- **Analiza sadržaja** – analiza pravilnika o mobilnosti
- **3 dijela:**
  - I. Tijela koja se bave mobilnošću i definicije pojmova;
  - II. Definiranje procedura za izbor odlaznih studenata
  - III. Uvjeti za izbor osoblja te vrste mobilnosti koje je moguće ostvariti.

Prvi dio – tijela koja se bave mobilnošću i definicije pojmova

- Praksa upravljanja mobilnošću najjednačeniya između sveučilišta
- Na sveučilištima su preciznije definirana i pravila povezana s mobilnošću
- Situacija je odraz činjenice da dugotrajnije sudjelovanje u programu Erasmus povlači za sobom veću potrebu za regulacijom

Drugi dio – procedure za izbor odlaznih studenata

- Osnovna razlika – pojedina sveučilišta propisuju samo osnovne kriterije, a ostale prepuštaju sastavnicama u ovisnosti o stupnju integracije i veličine sveučilišta
- Na propisanost procedure i razinu na kojoj je ona definirana utječe broj mobilnosti koje se ostvaruju, specifičnost područja pojedinih programa i dostupnost administrativnih službi koje prate ostvarivanje mobilnosti
- Veleučilišta i visoke škole imaju i specifičnije kriterije za mobilnost, što je u skladu s njihovim zahtjevom za većom sukladnošću programa na koji se odlazi i kriterijima priznavanja

Treći dio – izbor osoblja te vrste mobilnosti koje je moguće ostvariti

- Sveučilišta ostavljaju mogućnost pojedinim sastavnicama da određuju vlastite kriterije
- Pojedina veleučilišta i visoke škole propisuju niz kriterija kojima se potencijalno obeshrabruje ionako niska mobilnost osoblja
- Zapostavljeni kriteriji - mogu biti pokretač razvoja internacionalizacije i mobilnosti
- Razlika između sveučilišta te veleučilišta i visokih škola - vrste mobilnosti i regulacija mobilnosti dolaznog osoblja.

- **Intervjui** - tri načina razvoja procedura povezanih s mobilnošću:
  - I. Preporuke Agencije za mobilnost i programe EU
  - II. Vlastito iskustvo (pokušaj-pogreška-sustavno rješavanje iskrsnulih problema)
  - III. Prenošnje iskustava s drugih istovrsnih (manjih ili većih, regionalno bliskih) sveučilišta (mrežno učenje)
- Najčešće - učenje iz vlastitog iskustva i razvijanje procedura povezanih sa specifičnim institucijskim potrebama

5. Jačanje socijalne dimenzije u međunarodnoj mobilnosti

- U sklopu programa Erasmus naglasak je na jednakim prilikama za stjecanje znanja i iskustva
- Studenti s manje mogućnosti – slabijeg imovinskog statusa, studenti s invaliditetom, poteškoćama u razvoju, studenti zrelije dobi, studenti roditelji
- Uvršten i način uključivanja dolaznih studenata u društveni život zajednice čime se ostvaruje komponenta jednakih prilika učenja i stjecanja iskustava tijekom mobilnosti

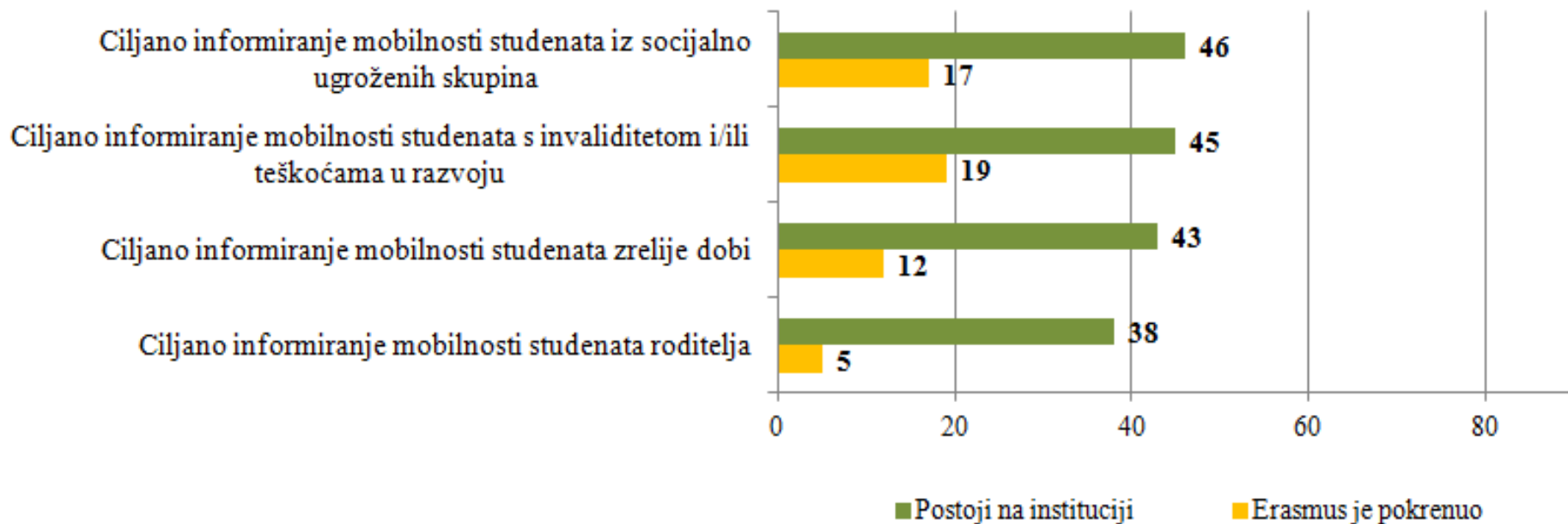
- **Sveučilišta** – samo su tri izdvajala dodatna sredstva za mobilnost
- Studenti s invaliditetom - na većini sveučilišta ne postoji sustavan pristup ovoj problematici
- Sustavnija politika na dva sveučilišta
- Ostala sveučilišta navode da u prezentacijama i promotivnim aktivnostima spominju mogućnost više financijske potpore koje dodjeljuje Agencija

- **Veleučilišta** - uglavnom navode da ne postoji interes studenata ili da na njihovim institucijama uopće nema studenata s invaliditetom
- Odnos prema ovoj skupini uglavnom svodi na isticanje mogućnosti dodatnog financiranja u natjecajima
- Izostanak politike prema osobama s invaliditetom u okviru u institucionalne provedbe programa Erasmus

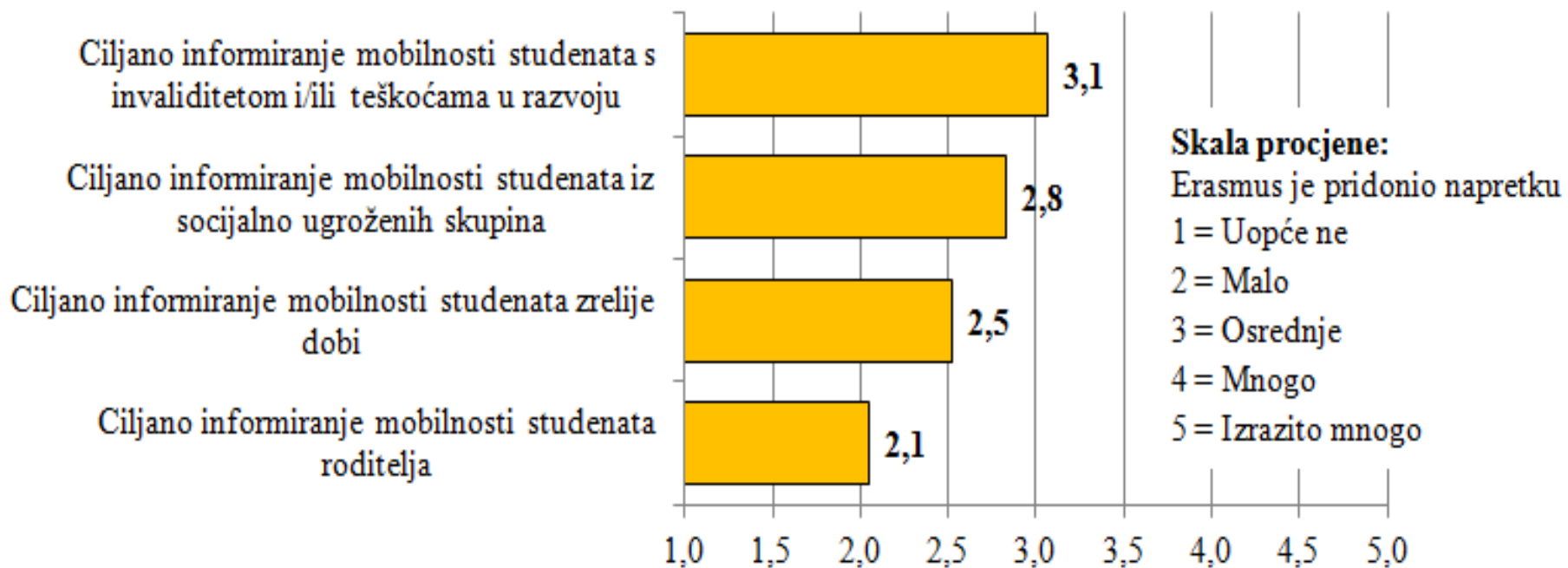
- **Visoke škole** – dodatno financiranje na dvije institucije
- Po pitanju politike prema osobama s invaliditetom – dvije škole navode da ih nemaju među svojim studentima, dvije ističu mogućnost uvećane potpore kroz program Erasmus, dvije poduzimaju konkretnije korake, a primjerom dobre prakse se ističe jedna škola

Indikatori jačanja socijalne dimenzije u međunarodnoj mobilnosti

Jačanje socijalne dimenzije u međunarodnoj mobilnosti - prosječne procjene utjecaja programa Erasmus

Zahvaljujemo na pažnji!

Nikola Baketa,

e-mail: baketa.nikola@gmail.com

Doc. dr. sc. Marija Brajdić Vuković,

e-mail: mbvukovic@hrstud.hr

Doc. dr. sc. Ksenija Klasnić,

e-mail: kklasnic@ffzg.hr